

Andrzej Łuczyszyn

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

e-mail: aluczyszyn@wp.pl

Martyna Łuczyszyn

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

e-mail: martynaluczyszyn@wp.pl

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I CZYNNIK STABILIZUJĄCY PROCESY ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO – UJĘCIE REGIONALNE I LOKALNE

INTERNAL SAFETY AS AN ELEMENT OF STATE SAFETY AND STABILIZING FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT PROCESSES – REGIONAL AND LOCAL APPROACH

DOI: 10.15611/pn.2017.467.17

JEL Classification: F52

Streszczenie: Współczesne środowisko bezpieczeństwa musi mieć stworzone odpowiednie warunki do realizacji swoich zadań w jego różnych postaciach i przekrojach. Potrzebna jest przede wszystkim stabilizacja tych warunków, która będzie prowadziła do poprawy skuteczności i efektywności wszystkich podmiotów funkcjonujących w systemie bezpieczeństwa, a przede wszystkim sprawności zarządzania nimi w sferze publicznej. Ta problematyka nabiera szczególnego znaczenia w dobie współczesnych nowych realiów społeczno-ekonomicznych, podporządkowanych m.in. procesom globalizacji, gospodarce usługowej, metropolizacji itp. Dlatego bezpieczeństwo staje się nie tylko jednym z istotniejszych czynników stabilizujących procesy wzrostu i rozwoju, ale jest wręcz elementem tych procesów. Można powiedzieć, że nabiera ono nowej wartości nie tylko w wymiarze prawnym czy socjologicznym, ale przede wszystkim ekonomicznym i społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzennego jego rozmieszczenia. Poszukiwanie związków pomiędzy nową ekonomią a bezpieczeństwem wewnętrznym w wymiarze regionalnym i lokalnym wydaje się istotne nie tylko z perspektywy jego zapewnienia, ale przede wszystkim z uwagi na konieczność ciągłego rozpoznawania nowych zagrożeń.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo wewnętrzne, rozwój społeczno-gospodarczy.

Summary: Contemporary security environment must have the right conditions to accomplish its tasks in its various forms and sections. In particular, it is necessary to stabilize these conditions which will lead to the improvement of the efficiency and effectiveness of all entities operating in the security system, and above all the efficiency of their management in the public sphere. This problem is of particular importance in the age of modern socio-economic realities subordinated to globalization processes, service economy, metropolization, etc. Therefore, security becomes not only one of the important factors stabilizing the processes of growth and development, but it is also an element of these processes. It can be said that it acquires new value not only in the legal or sociological dimension, but above all economic and social, with particular regard to its spatial distribution. Searching the link between new economy and internal security in a regional and local dimension seems important not only from the perspective of its provision, but above all because of the need to constantly identify new threats.

Keywords: state security, internal security, socio-economic development.

1. Wstęp

Zmiany aktywności ekonomicznej ludzi, przejawiające się w nowych formach gospodarowania opartych na nowych technologiach, indukują system elastycznej produkcji i umożliwiają m.in. szybszą komunikację, ale jednocześnie tworzą podziały na bogatych i biednych, co doprowadza do dużego zróżnicowania. Potęgują się więc procesy ekspansji nowego paradygmatu rozwoju, polegającego na przejściu z gospodarki fordowskiej do postfordowskiej (usługowej). Poszukiwanie coraz lepszych warunków życia sprzyja migracji na niespotykaną dotychczas skalę, która jest, z jednej, strony przejawem modernizacji społecznej, z drugiej z kolei, skutkiem otwarcia granic i swobodnego przepływu ludzi, towarów i pieniądza.

Związki między ekonomią a bezpieczeństwem dotyczą w zasadzie każdego jej obszaru, a dziedzina bezpieczeństwa nie będzie się rozwijała bez ciągłego zapewnienia tej potrzeby przez wyspecjalizowane podmioty, ale przede wszystkim bez udziału rządu i samorządu. Swoisty dyktat ekonomii w międzynarodowej polityce gospodarczej sprawia, że permanentnie rośnie potencjał gospodarczy ponadnarodowych korporacji. Dyktat ten oznacza przeniesienie znaczących decyzji ze szczebla rządu narodowego na szczebel ponadnarodowy. Taka sytuacja powoduje, że wpływ międzynarodowych finansów na sytuację ekonomiczną gospodarek narodowych oraz życie społeczeństw jest coraz silniej zagrożony przez osłabianie funkcji państwa. Zjawiska te doprowadzają także do osłabienia bezpieczeństwa, a zmiany dotyczą w zasadzie wszystkich sfer życia. Nowoczesne technologie zmieniają charakter inwestowania, czego skutkiem jest powstawanie wirtualnych rynków. Te z kolei dotyczą bezpośrednio ludzi, którzy nie są przygotowani do odgrywania aktywnej roli w takich realiach. Deficyt wykształcenia, wiedzy, umiejętności komunikowania się to podstawowa bariera rozwoju. Powstają tym samym swego rodzaju sprzeczności między globalnym rynkiem a państwem.

Odnosząc się do współczesnej teorii ekonomii, a szczególnie do nurtu poświęconego lokalizacji działalności gospodarczej w przestrzeni, bezpieczeństwo należy zaliczyć do nowych efektów zewnętrznych, i to w klasycznej postaci, gdyż niski poziom bezpieczeństwa jest negatywnym efektem zewnętrznym, a poziom wysoki z kolei – efektem pozytywnym.

Podstawową tezę niniejszego artykułu jest stwierdzenie, że cechy fizyczne miejsca są czynnikiem generującym problem bezpieczeństwa wewnętrznego. Z kolei państwo, które jest gwarantem bezpieczeństwa, powinno tworzyć niezbędne warunki do jego zapewniania w całym systemie społecznym i gospodarczym kraju. Za niezbędne w artykule uznano więc przedstawienie nowych procesów w gospodarce i związanych z nimi zagrożeń w kontekście i w ocenach poczucia stanu bezpieczeństwa w jego różnych postaciach i przekrojach. Tym samym należy podkreślić, że modelowe rozwiązania, aczkolwiek bardzo istotne, muszą się zmieniać w zależności od poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju, regionów i mikroregionów.

Zasadniczym celem artykułu jest wskazanie na konieczność wzmocnienia systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w państwie przez inicjowanie działań Policji jako koordynatora tych działań w przekroju regionalnym i lokalnym.

2. Ekonomia i bezpieczeństwo – zarys problemu

We współczesnych realiach społeczno-gospodarczych wzrost zachowań przestępczych dotyczy w zasadzie wszystkich sfer życia i wszystkich przekrojów, począwszy od lokalnego, a skończywszy na krajowym. Szczególnego znaczenia zachowania te nabierają aktualnie w wielkich aglomeracjach (nowo kształtujących się metropoliach), w których bardzo często tworzą się warstwy marginesu życia społecznego. Wynika to przede wszystkim z tego, że następują ciągłe zmiany na rynku pracy w Polsce, które wymagają coraz większej dynamiki w zakresie kreowania własnego wizerunku i podnoszenia kwalifikacji. To z kolei indukuje konieczność ponoszenia coraz większych wydatków. Z drugiej strony, dzięki szybkiemu przepływowi kapitałów, wzrostowi konkurencji w zakresie pozyskiwania siły roboczej, obniżają poziom możliwych do osiągnięcia dochodów z pracy. Większe korzyści wydają się udziałem tych, którzy poszukują nie tyle pracy, ile zysku, nie tyle stabilizacji i bezpieczeństwa, ile maksymalizacji posiadania dóbr. Przykłady szarej strefy w polskiej gospodarce pokazują jednoznacznie, że aby osiągnąć sukces, nie trzeba być wcale nieskazitelnym.

Codzienna obserwacja życia naszego społeczeństwa potwierdza, że z coraz większą siłą kształtują się wszechogarniające zagrożenia. Coraz częściej mamy do czynienia z kryzysami rodzinnymi, wzrastającą liczbą osób uzależnionych, ubogich, bezdomnych, żyjących na granicy minimum egzystencji. Nie wydaje się jednak, aby wszyscy chcieli dostrzegać rangę tych problemów. Zagrożenia terrorystyczne, różnego rodzaju wojny, rozwarstwienie społeczne, wszelkiego rodzaju

dysproporcje ekonomiczne (bezrobocie, migracje, demografia) są tego potwierdzeniem. Oznacza to, że charakter zagrożeń, którym trzeba się obecnie przeciwstawiać, jest mocno zróżnicowany i bardzo często jest następstwem zagrożeń globalnych, odbieranych w wymiarze jednostkowym.

Prawidłowe funkcjonowanie instytucji bezpieczeństwa państwa przekłada się na pozostałe przymiotnikowe rodzaje bezpieczeństwa, w tym przede wszystkim na bezpieczeństwo wewnętrzne, którego obszar, z jednej strony, jest w całości wkomponowany w układ celów polityki bezpieczeństwa państwa, z drugiej natomiast podlega skrupulatnej ocenie przez środowiska regionalne i lokalne. Należy podkreślić, że indywidualne (subiektywne) postrzeganie bezpieczeństwa wewnętrznego często różni się od ocen przedstawianych przez różnego rodzaju instytucje badawcze wielkością oczekiwań społecznych. Niemniej wydaje się, że wszelkiego rodzaju analizy porównawcze, wskazujące na nowe trendy w przestępczości oraz aktywność instytucji państwowych (rządowych i samorządowych), są najbardziej typowymi i przejrzystymi metodami odzwierciedlającymi wielkość zagrożeń i skuteczność ich zwalczania. Tak więc XXI wiek to wiek wyzwań związanych z tworzeniem bezpieczeństwa we wszystkich jego wymiarach i płaszczyznach.

3. Bezpieczeństwo wewnętrzne

Pojęcie i istnienie bezpieczeństwa wewnętrznego wyznaczone jest granicami państwa, oczywiście do czasu wydzielenia i osobnego funkcjonowania państwa jako tworu politycznego. Oznacza to, że kateryczne zniesienie granic dla jakichś celów poszerza jednocześnie w ramach tych celów zakres bezpieczeństwa wewnętrznego. Obecnie utrzymywanie obszaru tej kategorii bezpieczeństwa jest istotne ze względu na osobność prawa, osobność realizacji tego prawa i osobność skutków tej realizacji. Oparte na takim kryterium wydzielenie bezpieczeństwa wewnętrznego obejmuje wszystkie kategorie bezpieczeństwa określone w wewnętrznym porządku prawnym. Zatem bezpieczeństwo wewnętrzne jest pojęciem pośrednim, nie dającym podstawy działaniom konkretnym, a funkcjonującym jedynie w kontekście bezpieczeństwa zewnętrznego. Oznacza to bezpośrednie związanie bezpieczeństwa wewnętrznego z działaniami i zjawiskami mającymi miejsce na terytorium państwa, jego zasadami, orzecznictwem i poglądami.

Ten generalny aspekt bezpieczeństwa wewnętrznego łączy się z jego cechą szczególną, jaką jest lokalność zagrożenia. Niebezpieczeństwo, niezależnie od jego mniejszego czy większego zasięgu, ma prawie zawsze charakter miejscowy. Tak więc bezpieczeństwo wewnętrzne państwa jest budowane i chronione w oparciu o prawo.

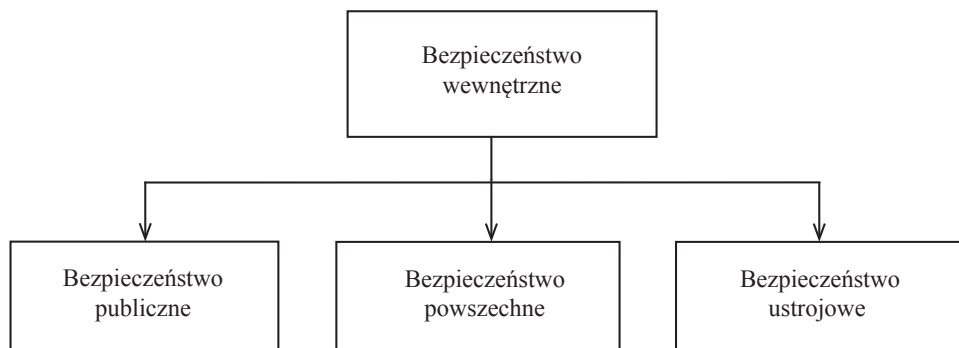
Można powiedzieć, że bezpieczeństwo wewnętrzne jest szerokim pojęciem, często pojawiającym się w różnego rodzaju dokumentach. Jednak nie ma ono jednej spójnej definicji. Z naukowego punktu widzenia należy je rozpatrywać w ujęciu szerokim oraz wąskim. W ujęciu szerszym odnosi się do ochrony życia, zdrowia

oraz mienia, a w ujęciu węższym utożsamia się je z bezpieczeństwem powszechnym, publicznym oraz ustrojowym. Inaczej mówiąc, tłumaczone jest w ujęciu szerszym – jako całość porządku i urządzeń społecznych chroniących państwo i obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, albo w ujęciu węższym – jako ochrona ustroju przed zamachami na podstawowe instytucje polityczne państwa.

Zdaniem S. Zalewskiego „bezpieczeństwo wewnętrzne utożsamia się ze stabilnym oraz harmonijnym funkcjonowaniem struktur państwa, wskazując na struktury władzy, procedury decyzyjne w ramach tych struktur oraz relacje między władzą a obywatelami” [Zalewski 2000, s. 70]. Można je identyfikować zatem jako rodzaj bezpieczeństwa dotyczący zagrożeń i przeciwdziałań wobec nich występujących wewnątrz państwa. Zdaniem P. Majera na bezpieczeństwo wewnętrzne składają się następujące obszary: osobisty, organów państwa, egzystencji [Majer 2011, s. 81].

Bezpieczeństwo wewnętrzne jest w pewnym sensie elementem prawa administracyjnego, prawo to bowiem określa niektóre desygnaty tego pojęcia. Definicji bezpieczeństwa wewnętrznego należy szukać jednak w doktrynie i orzecznictwie sądowym. W literaturze terminem system bezpieczeństwa wewnętrznego często określa się zespół sił i środków zapewniających państwu oraz jego demokratycznym strukturom akceptowalny stan bezpieczeństwa, który w razie zagrożenia uruchamia działanie ściśle określone w konstytucji. Oznacza to, że bezpieczeństwo wewnętrzne jest jednym z dwóch elementów bezpieczeństwa państwa (narodowego), na które składają się (rys. 1):

- bezpieczeństwo publiczne,
- bezpieczeństwo powszechne,
- bezpieczeństwo ustrojowe.

Rys. 1. Elementy bezpieczeństwa wewnętrznego państwa

Źródło: opracowanie własne.

W społecznym i powszechnym odczuciu bezpieczeństwo publiczne kojarzone jest bez wątpienia głównie ze spokojem i porządkiem publicznym, których zapewnienie należy do wyspecjalizowanych służb publicznych, przede wszystkim Policji,

Straży Pożarnej, Straży Gminnej, wspomaganych przez niepubliczne instytucje, np. ochrony osób i mienia. Można powiedzieć, że oznacza najogólniej stan gotowości właściwych organów administracji publicznej do przeciwdziałania zagrożeniom oraz do bezwłocznego i skutecznego powstrzymania działań godzących w dobro państwa, porządek publiczny oraz życie, zdrowie i mienie obywateli [Pakuła 2009, s. 30].

Bezpieczeństwo publiczne *sensu stricto* to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli, oraz majątek narodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla jego ładu społecznego i prawnego, które mogą godzić w powszechnie przyjęte normy postępowania. Bezpieczeństwo publiczne w węższym ujęciu to stan, w którym obywatele mogą swobodnie, stosownie do powszechnie obowiązujących norm, korzystać z praw i swobód obywatelskich [Gierszewski 2013, s. 102].

Bezpieczeństwo publiczne *sensu largo* wykracza poza ramy jednego państwa i może być definiowane podobnie jak bezpieczeństwo publiczne *sensu stricto*, lecz w szerszym, międzypaństwowym sensie.

Bezpieczeństwo powszechne rozumiane jest najczęściej jako wymóg realizacji zagrożeń funkcjonowania władz publicznych i innych struktur życia publicznego, a także życia, zdrowia i mienia zbiorowości obywateli (mienia narodowego), wywołanych bądź ewentualnymi próbami unicestwienia lub uszkodzenia instytucji użytku powszechnego, bądź też przez siły natury. Zgodnie z projektem ustawy o bezpieczeństwie obywatelskim [www.mswia.gov.pl.] jest ono nazywane często jako obywatelskie. Oznacza stan otoczenia cywilizacyjnego i środowiska naturalnego, w którym obywatele i ich wspólnoty nie odczuwają zagrożenia swego istnienia ani podstawowych interesów życiowych, ze względu na zapewnienie przez państwo formalnych, instytucjonalnych i praktycznych gwarancji ochrony prowadzących do społecznie akceptowalnego poziomu ryzyka.

Z kolei bezpieczeństwo ustrojowe związane jest z ochroną porządku konstytucyjnego. Funkcje konstytucji obejmują: organizowanie ładu instytucjonalnego i normatywnego państwa, tworzenie prawnych gwarancji swobód i wolności obywatelskich, ugruntowanie tożsamości państwa, stabilizowanie i racjonalizowanie ładu politycznego. Jego zakres jest bardzo szeroki i obejmuje przede wszystkim ochronę porządku konstytucyjnego. Bezpieczeństwem tym zajmują się organy władzy ustawodawczej, wykonawczej oraz sądowniczej. Instytucją odgrywającą najistotniejszą rolę w realiach polskich jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, która współpracuje z Policją, Strażą Graniczną, Biurem Ochrony Rządu i Żandarmerią Wojskową.

4. Bezpieczeństwo wewnętrzne w regionach – wybrane elementy

Należy wskazać, że nie ma kompleksowego narzędzia badania bezpieczeństwa. Jednak aby przejść do analiz dotyczących porównywania jego stanu w regionach

naszego kraju, należy się posłużyć danymi jednego z wiodących podmiotów odpowiedzialnych za zapewnianie bezpieczeństwa, jakim jest Policja.

Analizując problem przestępczości w Polsce (za którą odpowiedzialność w znacznej mierze bierze na siebie Policja) w dłuższym przedziale czasowym, np. w latach 2000-2014, można zaobserwować m.in. spadek liczby wszczętych postępowań i przestępstw stwierdzonych. Występowała także duża fluktuacja liczby osób podejrzanych. Przedstawiono to w tab. 1.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki przestępczości w Polsce w latach 1999-2014

Rok	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone ogółem	Liczba podejrzanych	Wykrywalność (%)
2014	828 802	915 083	363 582	66,7
2013	941 802	1 062 723	430 097	66,8
2012	950 834	1 119 803	500 539	67,8
2011	981 480	1 159 554	521 942	68,7
2010	964 614	1 138 523	516 152	67,9
2009	994 959	1 129 577	521 699	67,1
2008	968 620	1 082 057	516 626	65,9
2007	1 014 695	1 152 993	540 604	64,6
2006	1 156 031	1 287 918	587 959	62,4
2005	1 235 239	1 379 962	594 088	58,6
2004	1 296 356	1 461 217	578 059	56,2
2003	1 248 082	1 466 643	557 224	55,2
2002	1 277 420	1 404 229	552 301	54,9
2001	1 275 418	1 390 089	533 943	53,8
2000	1 169 185	1 266 910	405 275	47,8
1999	1 075 869	1 121 545	364 272	45,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji w Warszawie.

Bez wątplenia za bardzo pozytywny efekt pracy służb policyjnych należy uznać stały rosnący trend wykrywalności przestępstw, co przy znacznym spadku dynamiki postępowań wszczętych pokazuje, że następuje ciągły wzrost skuteczności w ściganiu przestępstw w Polsce. Spadek liczby podejrzanych jest oczywiście konsekwencją nie tylko pracy pionu kryminalnego Policji, ale także pionu prewencji, który poczynając od codziennej służby bazującej na patrolach, dzielnicowych, prewencji kryminalnej, inicjatywach społecznych, edukacyjności, działalności profilaktycznej, zdecentralizowaniu zadań policyjnych (współpraca z radami osiedli, stowarzyszeniami, fundacjami, prewencją bezpiecznej przestrzeni), zapobiega wręcz czynom karalnym, doprowadzając do uspołeczniania problemu bezpieczeństwa. Dla zobrazowania skuteczności tych działań posłużono się danymi Policji za rok 2014 – od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. – w zakresie pracy pionu kryminalnego (tab. 2). Za przeprowadzeniem takiej analizy przemawia fakt, że po raz pierwszy

od 15 lat w roku tym nastąpił spadek liczby przestępstw stwierdzonych w naszym kraju (poniżej jednego miliona). Taką sytuację należy uznać za wyjątkową w działalności tej instytucji. Przedstawione dane odnoszą się do jednostek wojewódzkich Policji, co oznacza, że zawierają one liczbę i rodzaj przestępstw popełnianych w regionach, gdzie stolicami są poszczególne miasta wojewódzkie, a w których to mają siedziby komendy wojewódzkie Policji.

Tabela 2. Przestępczość ogółem w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2014 roku według jednostek Policji w Polsce

Komenda Wojewódzka Policji	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone	Czyny nieletnich	Tymczasowo aresztowani	% wykrycia	Podejrzani	Nieletni
Białystok	19 439	19 202	518	393	64,9	9 878	418
Bydgoszcz	41 790	43 839	2 147	474	69,1	19 834	1 019
Gdańsk	57 596	56 482	2 343	588	63,1	20 737	1 282
Gorzów Wlkp.	25 370	30 359	492	547	72,1	12 291	247
Katowice	109 945	137 248	6 669	910	69,9	47 755	2 192
Kielce	18 867	26 318	448	284	73,3	10 072	320
Kraków	63 643	77 371	2 873	567	65,3	26345	937
Lublin	39 091	37 410	1 094	770	72,3	21 174	726
Łódź	53 363	54 111	2 958	771	60,4	21 924	1 052
Olsztyn	31 315	31 265	1 016	482	68,6	14 903	751
Opole	21 308	23 418	531	110	68,9	9 627	370
Poznań	66 481	81 496	6 968	610	73,5	32 527	2 047
Radom	42 494	44 238	830	452	70,0	21 549	574
Rzeszów	30 916	28 396	1 195	281	69,9	14 567	761
Szczecin	39 211	46 486	1 801	510	69,3	18 507	959
Warszawa	87 637	75 638	2 121	871	45,8	26 174	1 391
Wrocław	79 006	92 896	8 731	888	65,3	32 206	2 239
CBŚP	815	8 907		1 106	96,6	3 502	2

CBŚP – Centralne Biuro Śledcze Policji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Służby Kryminalnej KGP w Warszawie.

Warto już na początku tej analizy wskazać, że postępowania wszczęte to postępowania wszczęte przez jednostkę organizacyjną Policji w związku ze zdarzeniem, co do którego zachodzi podejrzenie, że jest przestępstwem, albo wszczęte przez prokuraturę. Do postępowań wszczętych doliczane są również dochodzenia wszczęte faktycznie, a następnie zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw.

Przestępstwa stwierdzone to zbrodnia lub występki ścigane z oskarżenia publicznego, objęte postępowaniem przygotowawczym skierowanym przez Policję do prokuratury do zakończenia. Natomiast przestępstwa wykryte to są stwierdzone

przestępstwa, w których ustalono przynajmniej jednego podejrzanego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym.

Wskaźnik wykrywalności jest to iloraz liczby przestępstw wykrytych przez ogólną liczbę przestępstw stwierdzonych powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowań umorzonych w roku ubiegłym lub latach poprzednich, wyrażony w procentach.

Analizując stan zagrożenia w 2014 r., warto podkreślić, że najbardziej zagrożonymi przestępczością regionami w kraju są takie województwa, jak: mazowieckie (oceniane łącznie z miastem Warszawą), śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, małopolskie. W dalszej kolejności do regionów względnie zagrożonych zaliczyć należy: kujawsko-pomorskie, pomorskie, lubelskie, zachodniopomorskie. Średnio zagrożone to: podkarpackie i warmińsko-mazurskie. Do regionów mniej zagrożonych należą: lubuskie, opolskie, podlaskie. Taka wstępna analiza pokazuje, jak ważne zatem jest zjawisko przestępczości w przekroju regionalnym, a idąc dalej – także w przekroju lokalnym. Dodatkowo w odniesieniu do przestępczości ogółem odnotowywanej przez jednostki Policji można wskazać wskaźnik zagrożenia¹ w poszczególnych stolicach regionów i całych województwach. Dla przestępczości ogółem przedstawiał się on następująco: dolnośląskie 3129,0 (miasto Wrocław 4465,8), kujawsko-pomorskie 2071,6 (Miasto Bydgoszcz 2213,2), lubuskie 2917,0 (miasto Gorzów 2996,6), lubelskie 1727,9 (miasto Lublin 2802,4), łódzkie 2143,1 (miasto Łódź 3050,5), małopolskie 2252,7 (miasto Kraków 3648,9), mazowieckie 1855,1 (miasto Radom 2594,1, Komenda Stołeczna Policji 2585,9, miasto Warszawa 2982,8), opolskie 2292,6 (miasto Opole 3846,7), podlaskie 1563,3 (miasto Białystok 1839,5), podkarpackie 1343,7 (miasto Rzeszów 2276,5), pomorskie 2458,6 (miasto Gdańsk 2752,3), śląskie 2955,9 (miasto Katowice 5753,4), świętokrzyskie 2016,6 (miasto Kielce 3126,8), warmińsko-mazurskie 2138,5 (miasto Olsztyn 2826,9), zachodniopomorskie 2600,0 (miasto Szczecin 3466,6).

Powyższe dane potwierdzają, że przestępczość w poszczególnych regionach koncentruje się głównie w miastach (metropoliach, aglomeracjach, konurbacjach), a następnie z różnym natężeniem rozlewa się na obszar regionu. Po części można tutaj wskazać pewną prawidłowość, że w miarę procesu rozlewania się miast, szczególnie tych o charakterze metropolitalnym, następuje także rozlewanie się przestępczości. Oczywiście jest zatem, że w zależności od układu miast w regionie i ich liczby następuje różne jej nasilenie. To nasilenie będzie inne na terenie województwa śląskiego, a inne na obszarze województwa podlaskiego. Z danych zaprezentowanych powyżej wynika także, że miasto Warszawa jest niekwestionowanym liderem. Do czołówki należą także miasta Wrocław i Katowice. Powyższe pokazuje jednoznacznie, że w kontekście przestępczości w tych obszarach mamy do czynienia z nowo kształtującymi się metropoliami w polskich realiach społeczno-gospodarczych.

¹ Wskaźnik zagrożenia liczony jest jako liczba przestępstw stwierdzonych pomnożona przez 100 tys. i podzielona przez liczbę ludności.

Trzeba jednak podkreślić, że w porównaniu z rokiem 2013 dynamika postępowań wszczętych przez Policję spadła w całym kraju do 88%, tj. odnotowano o 113 000 mniej przestępstw. To przełożyło się na spadek dynamiki przestępstw stwierdzonych – z 1 062 723 do 915 083, co dało łącznie mniej o 147 640 przestępstw przy dynamice 86,1%. W porównaniu z rokiem 2013 spadły też czyny karalne popełnione przez nieletnich – z 70 339 do 42 735, co dało dynamikę 60,8%, tj. o 27 604 mniej. Tym samym w całym kraju obniżyła się liczba podejrzanych – z 430 097 do 363 582, tj. o 66 515 mniej i przy dynamice 84,5%. Spadła także liczba nieletnich sprawców czynów karalnych – z 25 028 do 17 287, tj. o 7741 mniej, co dało dynamikę 69,1%. Dodatkowo spadła liczba tymczasowo aresztowanych – z 10 914 w roku 2013 do 10 615 w 2014 roku.

Tabela 3. Przystępczość kryminalna w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2014 roku według jednostek Policji w Polsce

Komenda Wojewódzka Policji	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone	Czyny nieletnich	Tymczasowo aresztowani	% wykrycia	Podejrzani	Nieletni
Białystok	12 697	12 835	476	343	54,8	5 616	384
Bydgoszcz	29 381	30 345	2 011	399	58,9	11 351	967
Gdańsk	41 699	40 247	2 285	542	53,8	13 299	1 254
Gorzów Wlkp.	17 783	19 122	468	491	59,4	7 012	234
Katowice	82 273	88 983	6 462	788	56,8	30 076	2 133
Kielce	12 919	15 130	425	245	57,8	5 813	298
Kraków	47 987	55 842	2 783	487	55,8	16 485	869
Lublin	25 944	24 301	1 031	715	62,7	12 224	689
Łódź	38 957	39 146	2 843	684	49,8	12 598	995
Olsztyn	21 714	21 731	958	430	59,5	8 904	698
Opole	15 483	15 871	449	100	57,3	5 693	338
Poznań	45 568	54 277	6 898	522	63,3	18 570	2 003
Radom	28 749	27 535	737	398	58,3	11 838	527
Rzeszów	20 025	18 648	1 128	242	59,0	7 846	709
Szczecin	29 108	32 822	1 747	447	58,1	11 010	918
Warszawa	67 449	60 598	2 012	783	37,4	17 010	1 314
Wrocław	60 941	69 597	8 612	764	57,2	21 116	2 163
CBŚP	576	6492		954	96,6	2649	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Służby Kryminalnej KGP w Warszawie.

Jak widać, ośrodki aglomeracyjne i bardziej zurbanizowane odnotowały znaczne liczby podejrzanych, w tym także nieletnich. Zatem duże miasta zmagają się z większym zagrożeniem. Potwierdzeniem takiego stanowiska może być przykład województwa mazowieckiego ze wskaźnikiem wykrycia na poziomie 70,0%, ale bez udziału działalności Komendy Stołecznej Policji, która zajmuje się zwalczaniem

przestępczości w samej stolicy. Tutaj wskaźnik wykrycia ukształtował się na poziomie 45,8%. Taka tendencja jest poniekąd prawidłowością w całym kraju, gdzie wielkie ośrodki aglomeracyjne wraz z obszarami metropolitalnymi, wysoko zurbanizowane, odnotowują większą przestępczość, a tym samym większe problemy z jej zwalczaniem.

Wnioski powyższe odnoszą się także do przestępczości kryminalnej i przestępczości z wybranych kategorii przestępstw (kradzieże, kradzieże z włamaniem, zgwałcenia, bójki i pobicia, zniszczenie mienia, kradzież samochodu poprzez włamanie, zabójstwa). Dane zostały przedstawione w tab. 3.

Przestępczość kryminalna to bardzo istotny element w pracy służb policyjnych. Warto zwrócić uwagę, że oprócz województw, w których stolicami są takie miasta, jak: Gdańsk, Lublin, Radom, Rzeszów, Warszawa, w pozostałych jednostkach odnotowano zwiększenie liczby przestępstw stwierdzonych w stosunku do wszczętych postępowań. Odnośnie do liczby podejrzanych w prowadzonych postępowaniach szczególną uwagę należy zwrócić na takie jednostki, jak: Katowice, Wrocław, Poznań, Kraków, Warszawa. W tych województwach odnotowano też największą liczbę nieletnich sprawców czynów karalnych. Wydaje się zatem, że dane zaprezentowane w tab. 3 potwierdzają zagrożenia występujące w nowo kształtujących się metropoliach naszego kraju, a sama przestępczość kryminalna jest istotną częścią przestępczości ogółem i mocno na nią wpływa. Potwierdza to także, że ośrodki te generują przestępczość na mapie zagrożeń naszego kraju. Warto podkreślić, że takie metropolie, w których zaczyna się koncentrować znaczna część przestępczości, przyczyniają się też do zmian w przestrzeni. Oznacza to, że regiony zagrożone przestępczością, a odnotowujące pozytywne zmiany gospodarcze, transformują także do swego otoczenia impulsy negatywne. Przykładem może być m.in. to, że tańsze, dalej położone tereny stały się atrakcyjne dla lokalizacji składowisk odpadów, infrastruktury transportowej i przemysłowej. Taka dominująca rola dużych miast dywersyfikuje kształt i funkcje poszczególnych podregionów składających się na obszar regionu i mocno je uzależnia od metropolii. W pewnym sensie można powiedzieć, że kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na własne potrzeby przez duże miasta – metropolie przyciąga także zagrożenia.

5. Zakończenie

Badania poziomu bezpieczeństwa wewnętrznego w układzie regionalnym wskazują, że w ramach członkostwa Polski w strukturach Unii Europejskiej brak lub deficyt regionalnej polityki bezpieczeństwa mogą doprowadzać do konfliktów społecznych i destabilizować bezpieczeństwo państwa. Stąd też wynika pilna potrzeba budowania różnego rodzaju koalicji na rzecz przeciwdziałania przestępczości w regionach. Tego rodzaju przedsięwzięcia dają impuls do zwiększania aktywności różnego rodzaju służb, zwłaszcza na terenach przygranicznych. Przykłady tworzenia (budowania) nowych placówek Straży Granicznej, posterunków i komisariatów Po-

licji potwierdzają słuszność takiego stanowiska. Dodatkowo wyzwalane są inicjatywy na rzecz realizowania różnych form edukacji oraz pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE z przeznaczeniem na różnego rodzaju działalność, w tym także logistyczną.

Bezpieczeństwo wewnętrzne jest ściśle powiązane z dobrobytem obywateli. Państwo, prowadząc politykę społeczną, realizuje zarówno cele gospodarcze, jak i cele społeczne. Podejmując zatem działania mające zagwarantować zapewnianie bezpieczeństwa wewnętrznego, stymuluje kwestie społeczne, które są zarówno stroną przedmiotową, jak i podmiotową bezpieczeństwa wewnętrznego. Właściwa diagnoza i zarazem ocena stanu bezpieczeństwa stanowi podstawę do podjęcia działań eliminujących zagrożenia w sferze bezpieczeństwa wewnętrznego.

Literatura

- Gierszewski J., 2013, *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego*, Difin, Warszawa.
- Majer P., 2011, *Bezpieczeństwo wewnętrzne w państwie nowożytnym – ewolucja przedmiotowa i podmiotowa*, [w:] Grochowski L., Letkiewicz A., Misiuk A. (red.), *Nauka o bezpieczeństwie. Istota, przedmiot badań i kierunki rozwoju*, Szczytno.
- Pakuła A., 2009, *Bezpieczeństwo publiczne jako dobro wspólne (Kilka uwag i refleksji)*, [w:] Chajbowski A., Kocowski T. (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne w działaniach terenowej administracji publicznej*, Kolonia Limited, Wrocław.
- www.mswia.gov.pl.
- Zalewski S., 2000, *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w dobie członkostwa w NATO*, [w:] Fehler W., Tymanowski J. (red.), *Międzynarodowe i wewnętrzne aspekty członkostwa Polski w NATO*, Toruń.